

UZ NACIONALNI SEMINAR ZA SAVJETODAVNU SLUŽBU U POLJOPRIVREDI

MASOVNE METODE POPULARIZACIJE U POLJOPRIVREDI

Da se osposobi kadar za Savjetodavnu poljoprivrednu službu u Jugoslaviji, održava se u Zagrebu »Nacionalni seminar za savjetodavnu službu u poljoprivredi« od 22. IV. do 19. V. 1956. u prostorijama Poljoprivredno šumarskog fakulteta — Maksimir. »Nacionalni seminar« organizira Jugoslavenska nacionalna komisija za saradnju s Organizacijom za ishranu i poljoprivredu OUN-a FAO-a iz Beograda. Na seminaru osposobit će se praktički i teoretski oni poljoprivredni stručnjaci, što rade na terenu u onim organizacijama, koje najviše savjetuju, pomažu i organiziraju poljoprivrednike da unaprijede poljoprivrednu proizvodnju. Uglavnom to su stručnjaci, koji rade u poljoprivrednim stanicama, zadrugama, zadrugama, poljoprivrednim školama za poljoprivredne proizvođače i sl. Na seminar se prijavilo 80 agronoma i poljoprivrednih tehničara iz svih republika FNRJ. Poslije završetka seminara bit će oni jezgra buduće jugoslovenske savjetodavne službe u poljoprivredi, i to jezgra, koja će u svakoj republici dalje razvijati tu službu i koja postaje sastavni dio unapređenja poljoprivrede.

Na tom prvom Jugoslavenskom nacionalnom seminaru za savjetodavnu službu u poljoprivredi predavat će najistaknutiji stručnjaci za savjetodavnu službu, Organizacije FAO-a iz Rima, i to: gg. A. H. Maun-der, šef Odsjeka za poljoprivrednu savjetodavnu službu FAO-a, zatim J. de Geus, stručnjak za Savjetodavnu službu FAO-a iz Rima, prof. Tinley expert FAO-a za promet poljoprivrednih proizvoda, Mc Clement expert FAO-a za mljekarstvo, Thomann expert za peradarstvo FAO-a, Willems expert za Savjetodavnu službu ICA misije u Jugoslaviji, zatim naši drugovi stručnjaci iz

Jugoslavije i to: ing. Đorđe Momčilović, ing. Vlado Damjanović, ing. B. Šestan, veterinar dr. Vidrić, Savo Todorović i Ljubo Milatović. Osim toga drug Ivan Buković-Ciro, predsjednik Glavnog zadružnog saveza NRH i član Izvršnog vijeća održat će jedno od uvodnih predavanja: Uloga poljoprivredne službe u unapređenju poljoprivrede. Na seminaru predavat će i drug Stevo Stanivuković o radu seoske omladine na unapređenju poljoprivrede i zadrugarstva.

Na seminaru tretirat će se i osnovna načela savjetodavne službe u poljoprivredi i njena organizacija, počev od vrha do neposrednog proizvođača na terenu. Nadalje, razrađivat će se uloga različitih stručnjaka i njihov rad preko savjetodavne službe, a posebno tretirati će se savjetodavna služba za seoske žene i seosku omladinu. Posebne teme na seminaru bit će metode i sredstva poljoprivredne popularizacije, i to ne samo individualne i grupne metode rada, nego i masovne metode, koje su za naše prilike naročito važne, uz metodu različitih demonstracija, da se populariziraju tekovine poljoprivredne nauke i tehnike. Tretirat će se i međusobna povezanost različitih metoda savjetodavne službe. Svaki učesnik, sam ili u grupi, radit će na izradi plana za akciju demonstracije, povezujući to s uvjetima rada u svojoj okolini. Učesnici ovog seminara imat će prilike da čuju i mnoge druge teme, koje zasijecaju u rad poljoprivredne savjetodavne službe. Oni će se osobito uputiti u teme, koje su konkretno povezane s akcijama oko kemizacije poljoprivrede, zaštite bilja, voćarstva, vinogradarstva, povrtlarstva, mljekarstva, uzgoja i ishrana stoke, peradarstva, u vezi s prometom poljoprivrednih proizvoda, otkupa, rada sa seoskim ženama na ekonomici domaćinstva i t. d. Jezik na seminaru bit će engleski i srpskohrvatski. Seminar bit će povezan i s ekskurzijama kroz Hrvat-

sku izvan Hrvatske, jer je za učes-
nike seminara organiziran trodnevni
izlet u Austriju od 20. do 23. V. 1956.

U vezi s tim seminarom htio bih
istaknuti nekoliko teza o masovnim
metodama popularizacije u poljopri-
vredi, a o individualnim i grupnim
metodama pisat ću drugi puta.

Da bi se osigurao uspjeh provo-
đenja naprednih tekovina poljopri-
vredne nauke i tehnike, veoma je
važno informirati i poučiti neposre-
dne proizvođače o tome, kako da is-
koriste te tekovine u vlastitim uvje-
tima proizvodnje. O tome se brinu
stručnjaci savjetodavne službe, slu-
žeći se različitim metodama i sred-
stvima poljoprivredne popularizacije.

Metoda rada s poljoprivrednicima
mogu biti individualne, grupne, ma-
sovne i kombinirane. Sredstva mogu
biti vizuelna, slušna i kombinirana.
Koji ćemo metodu i koja sredstva
upotrebiti, ovisi o prethodnoj na-
obrazbi poljoprivrednika, njihovim
kulturnim navikama, njihovim obi-
čajima, mjestu stanovanja i t. d.

Riječ je o masovnim metodama,
koje se primjenjuju u popularizaciji
poljoprivredne nauke i tehnike.

Koje masovne metode možemo primijeniti u Jugoslaviji

Masovne metode, koje možemo
primijeniti u Jugoslaviji, jesu: sve
vrste poljoprivrednih izložaba, po-
pularno-stručni listovi i časopisi za
selo, letci, plakati, cirkulari — ti-
skanice, bilteni, ilustrirane edicije
bilo da su samostalne publikacije
bilo prilozi uz postojeće časopise i
listove, zatim tjedna i dnevna štam-
pa sa svojim rubrikama za poljopri-
vrednu, predavanja i radio-emisije za
selo. (Za Jugoslaviju još ne dolazi u
obzir TV — televizija).

Od **grupnih metoda** mogu se pri-
mijeniti: sastanci, demonstracioni te-
renski pokusi, diskusione grupe,
stručni kratkometražni i dugometražni
filmovi, dijafilmovi i dijazpozitivi.

Kod nas se veoma malo upotre-
bljavaju **individualne metode**: pohod
stručnjaka kući i imanju, dolazak
proizvođača u kancelariju, telefonske
obavijesti, lična dopisivanja i indi-
vidualne demonstracije.

A sada da se osvrnemo na neke
masovne metode poljoprivredne po-
pularizacije.

Bilteni i pamfleti

Mnogi instituti u Jugoslaviji, pa
pojedine poljoprivredne i veterinar-
ske stanice, različite uprave, zadru-
žni savezi, poduzeća, tvornice i t. d.
štampaju u tisuće primjeraka po-
jedine biltene i pamflete o različitim
problemima poljoprivrede i veteri-
narstva, savjetujući ili upućujući pro-
izvođača. Međutim, taj se materijal
na terenu ne dijeli preko jedinstvene
poljoprivredno-savjetodavne službe,
već ga svaka ustanova, zadružni sa-
vez, poduzeće, tvornice i t. d. dijeli
preko svoje mreže. U drugim zemlja-
ma to je organizirano preko savjeto-
davne službe. Dapače, u mnogim zem-
ljama postoji pri rukovodstvima za
poljoprivredu i informativna služba
kao jedan odjel i vrlo važna poluga
u radu savjetodavne poljoprivredne
službe.

Cirkular

Cirkular upotrebljavaju mnoge
uprave, savezi, zavodi i stanice kao
sredstvo obavještenja proizvođača ili
zainteresiranih lica o nekim mjera-
ma, koje se žele poduzeti, ili o ne-
kim rezultatima, koje treba provesti
u praksu. Cirkulari se tiskaju bilo
na šapirografe, bilo na modernim
strojevima: brzim presama, multili-
ma, rotoprintima, gestetnerima i t. d.

Štampa

Za savjetodavnu službu štampa je
veoma moćno sredstvo, koje mobili-
zira javno mišljenje, informira ga i
instruira. U Jugoslaviji najveću ko-
rist mogu i pružaju selu popularni
listovi za poljoprivredu i zadrugar-
stvo, zatim poljoprivredno-zadružna
rubrika dnevnih i tjednih listova bi-
lo centralnih, bilo lokalnih. Osobito
je veliki utjecaj lokalne štampe na
poljoprivrednike, jer svaki lokalni
list, koji izdaje gotovo svaki Savez
komuna, tiska se u 3 do 5.000 i više
tisuća primjeraka. Svakako, stručni
časopisi s popularno pisanim član-
cima također su vrlo važni kao sred-
stvo masovne metode poljoprivre-
dne popularizacije, osobito za napre-
dnije poljoprivrednike, čija iskustva
mogu najprije prihvatiti ostali po-
ljoprivrednici u jednom kraju ili
selu.

U zapadnoevropskim zemljama i
u USA postoje specijalni servisi za

poljoprivrednu štampu, koji tretiraju problematiku poljoprivrede, poljoprivredne ekonomike, poljoprivrednog tržišta i uopće život i rad poljoprivrednog proizvođača. Kod nas takvog servisa nema, a osjeća se, da bi ga trebalo.

Fotografija — slika

Svakako, fotografija, slika, kliše ili skica također su masovno sredstvo, bilo da služe za štampu, bilo za različite izložbe, ili za epidijaskope i dijapozitive. Važna je fotografija za manje pismeno poljoprivredno stanovništvo, jer može zorno prikazati, kako treba izvršiti stanovitu mjeru u poljoprivredi.

Radio-emisije za selo

Radio-služba u poljoprivredi prima sve važniju ulogu, jer s elektrifikacijom sela sve se više uvodi radio u rad poljoprivrednika. Budući da je radio-služba govornom riječju zgodnija od pisane riječi, to je ona i važnija od štampe. Njene su prednosti prvo: što mnogi naši poljoprivrednici radije slušaju živu riječ negoli je čitaju, i drugo: što radio može mnogo brže informirati slušaoca, po nekoliko puta na dan, a dnevna štampa to ne može u udaljenim selima.

Radio-emisije mogu biti različite. Upute se mogu davati više puta na dan ili na tjedan u vijestima i u specijaliziranim emisijama za selo. Radio-emisije mogu biti originalne, kad se na magnetofonskoj vrpici snimaju izjave, predavanja, iskustva, razgovori, upute i t. d. onih, koji ih daju, ili se materijal prvo napiše, a zatim da ga pročita spiker.

Radio-emisija može trajati pet, deset i 15 minuta u emisijama vijesti, pa do pola sata ili jednog u specijalnim emisijama. Sam sistem emitiranja je različit, već prema vrsti emisija. Osobito korisno može radio poslužiti za škole poljoprivrednih proizvođača i za seosku omladinu, ako se sluša u grupama i ako se poslije predavanja preko radija organizira demonstraciono predavanje o temi, koja je bila predavana. U Jugoslaviji ima gotovo svaka od 15 radio-stanica

program za selo, ali se programi stvaraju u svakoj stanici, tako da nema jedne jedinstvene informativne službe ni za FNRJ ni za pojedine republike. Možda bi trebalo razmisliti o formiranju te službe u republikama, pa bi i jedan od njenih zadataka bio, da se radio-stanice opskrbe predavanjima, stručnim materijalom i originalno snimljenim emisijama iz pojedinih područja poljoprivrede i zadrugarstva.

Osim radio-službe poljoprivrednici mogu da se služe magnetofonima s magnetofonskim vrpčama, gramofonskim pločama i drugim pomagalicama, koja snimaju glas i mogu slušaocima prenositi govorne riječi. Ovo se može kombinirati s dijapozitivima, epidijaskopima, dijafilmovima i t. d. U Jugoslaviji nemamo još televizije, iako je ona u drugim zemljama veoma snažno oružje u borbi za unapređenje poljoprivrede. U Americi imaju specijalni poljoprivredni servis televizijske službe.

Ostala slušno-vidna (audio-vizuelna) sredstva

To su sve sredstva, koja populariziraju poljoprivredne tekovine. Od ostalih audio-vizuelnih pomoćnih sredstava, koja služe za bilo koju metodu rada u poljoprivredi, a osobito za masovne metode popularizacije, treba spomenuti dijafilmove, filmove, filmske stripove, dijaskope, dijapozitive, flannel-graphi modele izložbe i t. d. Osobito se kod nas u posljednje vrijeme sve više upotrebljavaju dijafilmovi kao veoma uspješno sredstvo prosvjećivanja sela. Glavni zadružni savez Hrvatske djeluje preko Saveza naprednih zadrugara već dvije godine dijafilmovima, koji su praćeni stručnim predavanjima, što ih pišu naši poznati stručnjaci-praktičari. I u Novom Sadu ima centar, koji također veoma uspješno radi s dijafilmovima. O njihovu radu i nedostacima može se posebno pisati.

Tek u posljednje vrijeme kod nas su se počeli nešto više snimati poljoprivredni filmovi, i to zahvaljujući radu Saveza poljoprivrednih komora, ali filmove snimaju još svejednako pojedine tvornice i veća po-

dužeća, pa bi i tu trebalo koordinirati rad. Svakako treba stvoriti i potrebna sredstva za prikazivanje dugometražnih i kratkometražnih filmova.

U Jugoslaviji se veoma malo prikazuju filmski stripovi za unapređenje poljoprivredu i njenu popularizaciju, iako je to veoma moćno sredstvo u radu. S flannelographima nemamo iskustva, a modeli upotrebljavaju se samo za škole.

I na kraju, smatramo, da su za naše prilike **poljoprivredne izložbe najmoćnije sredstvo poljoprivredne propagande, osobito ako su popraćene tumačenjima pisanom i živom riječju**, no o tome posebno.

Ovih nekoliko teza nabacujem kao podsjetnik za temu: **Masovne metode u popularizaciji poljoprivrede**; svaku od ovih metoda i sredstava treba posebno obraditi, a to je predmet posebne studije.

Literatura

Milatović Lj.: Radio u službi poljoprivrede, Agronomski glasnik br. 11/12. 1953..

Hakansson R. FAO, Rim; Masovne metode poljoprivredne popularizacije iz zbirke radova: Methods of agricultural extension, Wageningen 1953.

Hakansson R. — Audio vizuelna pomoć u popularizaciji poljoprivrede — isto.

Milatović Lj. — Bilješke s Mediteranskog seminara za savjetodavnu službu u poljoprivredi, Solun, novembar 1954. — rukopis.

Milatović Lj. — Bilješke o Službi Extension Service u USA, bilješke s puta, maj-juni 1953.

Grupa stručnjaka Training centra Internacionalnog poljoprivrednog centra pri Poljoprivrednom univerzitetu u Wageningenu, Holandija u suradnji s FAO: Methods of agricultural extension, 1953.

Ljubomir Milatović,

urednik

»Poljoprivrednog informatora«
Zagreb